

DECÀLEG DISPENSACIÓ ANTICONCEPCIÓ URGÈNCIA EN LES OFICINES DE FARMÀCIA DE LES ILLES BALEARS

L'anticoncepció d'urgència (AU) està indicada per a la prevenció d'embarassos no desitjats després d'haver mantingut relacions sexuals sense protecció o en cas de fallida d'un mètode anticonceptiu.

La coexistència a les Illes Balears de la dispensació d'aquest medicament sense recepta a les oficines de farmàcia i la dispensació gratuïta als centres del Servei de Salut motiva el present acord de col·laboració entre la Conselleria de Salut i Consum i el Col·legi de Farmacèutics de les Illes Balears per tal garantir l'accés a l'anticoncepció d'urgència i promoure l'educació per a la salut sexual i la planificació familiar.

Les dones d'aquesta comunitat autònoma poden decidir el lloc on fer la demanda encara que l'aconsellable es que la porta d'entrada sigui l'atenció primària de salut o be acudir-hi posteriorment per valorar la idoneïtat i l'ús dels mètodes anticonceptius utilitzats de manera habitual per la dona i les seves parelles sexuals.

En qualsevol cas, els diferents professionals de farmàcia, medicina i infermeria han de proporcionar informació sobre l'AU i han de garantir l'accés al tractament.

Quan la demanda es produeixi a les oficines de farmàcia s'actuarà segons el següent decàleg:

1. L'atenció de la demanda es farà garantint el dret a la intimitat de les usuàries i evitant els prejudicis i judicis de valor.

2. Es recordarà a la persona que fa la demanda que no interromp un embaràs ja iniciat i que en cas de sospita d'embaràs acudeixi al centre de salut. No es dispensarà a dones amb embaràs confirmat.
3. S'informarà a la persona que fa la demanda que l'anticoncepció d'urgència es dispensa de forma gratuïta en els Serveis Sanitaris Públics de les Illes Balears¹ i en els centres sanitaris on la usuària podrà ser atesa.
4. Si la persona insisteix en adquirir el medicament a les oficines de farmàcia s' aconsellarà a la dona i a la seva parella sexual acudir al seu centre de salut per al seguiment. Especialment en els casos de embarassos ectòpics anteriors, infeccions en les trompes de Falopi (salpingitis), problema digestiu greu que impedeix l'absorció de menjar o medicaments com la malaltia de Crohn i problemes greus de fetge es recomanarà es consulti als professionals sanitaris abans de prendre-la.
5. S'informarà sobre les contraindicacions i les possibles interaccions medicamentoses.
6. Recordarà a la dona que les possibilitats d'embaràs, després de l'administració d'AU i en el mateix cicle, són majors donat que uns dels efectes possibles produïts per el levonogestrel és el retard en l'alliberació de l'òvul i recomanar l'ús d'un mètode anticonceptiu de barrera fins que pugui fer la consulta al centre de salut.
7. El professional de farmàcia donarà els consells de salut adequats per tal que s'utilitzin mètodes anticonceptius segurs així com la correcta protecció contra les malalties de transmissió sexual. Se li oferirà a la persona atesa informació escrita al respecte.

¹Decret 96/2008 del 19 de setembre pel qual es regula la prescripció i la dispensació als centres sanitaris assistencials del Servei de Salut de les Illes Balears dels medicament d'intercepció postcoital.

8. El personal de farmàcia col·laborarà, en la mesura de les seves possibilitats i sempre amb la voluntat de la dona, en que es faci un ús adequat d'aquest medicament i tan sols en casos excepcionals.
9. En cas de dubtes no recollides a l'annex del present decàleg s'aconsellarà a la dona que consulti prèviament a la presa del medicament al personal sanitari del centre de salut.
10. Juntament amb la medicació, el professional de farmàcia entregarà el tríptic de "La píndola del dia després" de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Annex 1: Preguntes més freqüents

Quines son les situacions que suposen un risc d'embaràs ?

Quan en una relació sexual coital:

No s'ha utilitzat cap mètode anticonceptiu.

S'ha utilitzat incorrectament el mètode anticonceptiu:

- ✦ Oblit de la píndola anticonceptiva.
- ✦ Presa d'anticonceptius combinats orals i fàrmacs que redueixen la seva efectivitat.
- ✦ Vòmits i diarrees persistents sense ús d'un mètode anticonceptiu addicional durant la presa d'anticonceptius combinats orals.
- ✦ Ús d'un preservatiu caducat.
- ✦ Retenció del preservatiu dins la vagina en retirar-lo.
- ✦ Error en la col·locació del diafragma.
- ✦ Retirada del diafragma abans del temps recomanat (abans de les 6h postcoitals).
- ✦ Mal ús de la crema espermicida.
- ✦ Oblit en l'administració d'anticonceptiu intramuscular

Ha fallat el mètode anticonceptiu habitual:

- ✦ Trencament o lliscament del preservatiu.
- ✦ Descens o expulsió del DIU.

Relacions sexuals sota circumstàncies que puguin alterar l'estat de consciència.

En cas de violació o abús sexual quan la dona no estava protegida per cap mètode.

Es pot utilitzar el medicament dins del mateix cicle?

Cal recordar a la usuària que es tracta d'una mesura d'us excepcional i que l'administració reiterada dins un mateix cicle menstrual està desaconsellada degut a les possibilitats d'alteració del cicle. S'han de recomanar mètodes anticonceptius convencionals a aquelles dones que demanden tractaments anticonceptius d'urgència de manera reiterada.

Aconsellar consulta a l'equip d'atenció primària.

Què s'ha de fer davant diarrees o vòmits?

En cas de tenir diarrees o vòmits la usuària pot tenir problemes per absorbir el/s comprimit/s. En aquest cas seria convenient tractar primer aquesta simptomatologia i, posteriorment, prendre el/s comprimit/s. En el cas dels vòmits dins les 3 hores després de la seva administració, s'ha de repetir el tractament.

Quines són les contraindicacions?

Les contraindicacions són la hipersensibilitat al levonogestrel i la intolerància a la lactosa (excipient)

El medicament pot interaccionar amb altres fàrmacs?

Alguns medicaments poden reduir o impedir que el levonogestrel funcioni de forma adequada i s'ha d'advertir a la usuària que l'eficàcia contraceptiva es pot veure reduïda en el cas que estigui prenent:

- Alguns antiepilèptics com el fenobarbital, la fenitoina, la primidona i la carbamacepina.
- Ritonavir, amprenavir, nevirapina.
- Pioglitazona
- Herba de Sant Joan (*Hypericum perforatum*).

Específicament en el cas de la ciclosporina, selegilina, tacrina, succinilcolina i zolmitriptan pot incrementar la seva toxicitat i cal recomanar a la dona que acudeixi al professional de medicina de família. Si la dona pren anticoagulant és important recordar-li la necessitat d'acudir al centre de salut per vigilar l'INR.

Es pot mantenir la lactància materna?

Sí, es pot mantenir encara que es recomana interrompre la lactància durant les 24 hores següents a la presa de la medicació.

S'ha de continuar amb el mètode anticonceptiu habitual?

Si, s'ha de continuar amb el mètode anticonceptiu habitual i s'ha de recomanar la utilització simultània d'un mètode anticonceptiu de barrera fins a l'inici del proper cicle menstrual.

Quan es pot esperar la pròxima regla?

Si la pròxima regla es retarda més de set dies respecte a la data prevista o si no ha començat la menstruació 21 dies després de l'AU és necessari realitzar una prova d'embaràs.

Es sempre eficaç l'anticoncepció d'emergència?

Presenta una eficàcia anticonceptiva inferior a la dels mètodes habituals d'anticoncepció. Els assajos clínics disponibles demostren que el levonogestrel impedeix entre el 60 i el 94% dels embarassos esperats en funció de la fase exacte del cicle en el moment del coit desprotegit i el moment en que s'administra l'AU donat que l'eficàcia és temps dependent.

Es pot utilitzar l'AU com a mètode habitual d'anticoncepció?

No s'ha de considerar un mètode més d'anticoncepció, sinó un procediment de rescat, ja que:

1. Presenta una eficàcia anticonceptiva inferior a la dels mètodes habituals d'anticoncepció.
2. No ofereix cap tipus de protecció contra les malalties de transmissió sexual (MTS).
3. Tot i que la seguretat de l'ús postcoital de dosis elevades de levonorgestrel és molt alta, aquesta seguretat es refereix a un ús puntual, no a un ús repetit i freqüent.

Es pot utilitzar l'AU en qualsevol moment del cicle menstrual?

Sí es pot utilitzar després d'un coit sense protecció per tal d'evitar un embaràs no desitjat i dins les 120 hores següents a pesar de que l'eficàcia es redueix dràsticament a partir de les 72 hores.

L'anticoncepció d'urgència, pot alterar un test d'embaràs?

No l'altera. S'ha de tenir en compte que no està indicat realitzar un test d'embaràs abans de l'anticoncepció d'urgència.

L'AU, evita la transmissió de malalties de transmissió sexual?

No, per evitar-les s'han d'utilitzar mètodes de barrera com el preservatiu.

Quins són els efectes secundaris més freqüents?

Marejos, mal de cap, nàusees, dolor en la part baixa de l'abdomen, augment de la sensibilitat mamària, retràs en la menstruació, menstruació excepcionalment intensa, sagnat, fatiga, diarrea i vòmits.

L'alcohol o el tabac, modifiquen l'efecte anticonceptiu?

No, no modifiquen l'activitat de l'anticonceptiu.

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria
de Salut i Consum

**Col·legi Oficial de
Farmacèutics de les Illes Balears**

Es pot negar, el farmacèutic, a dispensar l'AU per qüestions d'objecció de consciència?

El professional de farmàcia ha de saber que la manera d'actuació del levonogestrel és la mateixa que els dispositius intrauterins (DIU) o els anticonceptius orals. No és en cap cas un mètode avortiu.

El professional objector pot negar-se a subministrar levonogestrel amb motiu de la seva objecció de consciència però, en aquest cas, està obligat a no demorar l'administració de l'AU per la qual cosa haurà de facilitar a les dones informació en relació a l'oficina de farmàcia o centre sanitari on se les pugui atendre el més aviat possible